

Obecné závazky - přehled -

Doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph.D.

SUBJEKTIVNÍ SOUKROMÁ PRÁVA

PRÁVA OSOBNÍ

ABSOLUTNÍ
(např. práva
osobnostní)

RELATIVNÍ
(např. osobní práva
manželská)

PRÁVA MAJETKOVÁ

ABSOLUTNÍ

VĚCNÁ PRÁVA
(*iura in rem*)

PRÁVO DĚDICKÉ

RELATIVNÍ
(závazky, tj. obligace)

Třídění závazkového práva

- Podle charakteru úpravy
 - Obecné (OZ) X zvláštní (např. ZOK)
- Podle právního důvodu vzniku závazku
 - Právní jednání
 - Zákon
 - Konstitutivní rozhodnutí orgánu veřejné moci
- Atd.

Vymezení závazkového práva

- ZP se většinou vymezuje **proti právu věcnému** (srov. třetí část OZ), tj. tvoří párovou kategorii k VP (pro ZP platí opačné principy než pro VP)
- Závazek jako **vztah dvou či více osob navzájem**, VP jako **vztah osoby k věci**
 - Srov. terminologii
 - ius in rem* (právo **NA** věci), tj. VP
 - ius ad rem* (právo **K** věci), tj. ZP

ZP jako **dynamické právo** X VP jako **statické (trvalé) právo**

Vznik závazku (§ 1723)

- Právní jednání
 - **Smlouva – podrobně!!!**
 - Jiné právní jednání – jednostranné (srov. zejm. § 2884 an.)
Co slib? (veřejný příslib; slib odškodnění X slib daru dle § 2056; dále též záruka)
- Protiprávní jednání (delikty v užším významu)
- Právní událost (náhrada škody na základě kvalifikované události)
- Jiné právní skutečnosti (konstitutivní rozhodnutí orgánu veř. moci, zákon aj.)

Kauza závazku

- Různý význam a obsah v různé době
- Odpověď na otázku, proč se subjekt zavazuje (jaký je hospodářský důvod?) X právní důvod (odpověď na otázku, proč má subjekt povinnost plnit)
- Závazky mají kauzu (pokud vznikají z právního jednání) – člověk jedná, protože chce něčeho dosáhnout
 - Srov. § 1722, § 1791
- Nezbytnost vyjádření kauzy? (§ 1791 odst. 1)
- Nezbytnost prokázání kauzy? (§ 1791 odst. 1)
 - X cenné papíry (obligatorně abstraktní PJ)

Pohledávka

- **Právo věřitele na plnění od dlužníka** (jedna nebo více pohledávek v závazku)
- Povaha: **nehmotná movitá věc** (§ 496 a 498)
- Pohledávkou není věcné právo, např. právo na uspokojení ze zastavené věci, pohledávkou není právo na ochranu věcného práva, typicky právo na vydání věci, právo na zdržení se zásahů do věcného práva
- V určitých aspektech s ní lze nakládat podobně jako s jinou věcí (hmotnou) – např. převádět, zastavovat
 - V případě věcněprávních dispozic zde však zpravidla platí zvláštní úprava (viz např. § 1879 an.); srov. též obecný § 979
 - Příklad: kupní smlouva – postoupení pohledávky na zaplacení kupní ceny X zřízení zástavního práva k pohledávce na dodání věci a převedení vlastnického práva

Nárok a jiné zvláštní vlastnosti pohledávky

- **Nárok** = právo věřitele domáhat se plnění od dlužníka u soudu nebo jiného orgánu veřejné moci (vlastnost pohledávky)
 - Některé pohledávky nejsou vybaveny nárokem (tzv. pohledávky bez nároku)
 - Existující nárok může v některých případech zaniknout při trvající existenci pohledávky
 - X odlišná terminologie: nárok jako právo požadovat po jiném dare, facere, omittere nebo pati
- **Vymahatelná** je pohledávka, která je vybavena nárokem
- **Vykonatelná** je pohledávka, kterou lze proti vůli dlužníka vykonat (tj. jsou splněny předpoklady pro výkon rozhodnutí nebo exekuci); srov. např. § 589 an.
- **Nedobytná** je pohledávka, jestliže sice trvá, ale nelze očekávat, že by kdy byla splněna (typicky dlužník nemá majetek ke splnění); srov. např. § 1885 odst. 1

Dluh a odpovědnost

- **Povinnost dlužníka plnit věřiteli** (jeden nebo více dluhů v závazku)
- Dluh jako věc v právním smyslu?
- Odpovědnost je vlastnost spojená s dluhem, hrozba vynucení v případě, že dluh splněn nebude
- X před účinností OZ se prosazovalo pojetí odpovědnosti jako sekundární právní povinnosti vznikající porušením povinnosti primární, např. odpovědnost za prodlení, odpovědnost za vady a odpovědnost za škodu
- **Princip:** dlužník odpovídá za splnění dluhu **celým svým majetkem**
- Právní úprava zná však i **dluhy bez odpovědnosti** (tzv. naturální dluhy)

Naturální dluhy (též pohledávky, obligace)

- Terminologie: civilní obligace X naturální obligace (nedokonalá obligace, někdy též morální obligace) = chybí vymahatelnost
- I naturální obligace může být splněna dobrovolně = nejde o bezdůvodné obohacení (neznalost dlužníka o absenci nároku nehraje roli)
- Příklady naturálních obligací
 - Promlčené dluhy (§ 609, 653) – vymahatelné byly, ale vymahatelnost zanikla (zůstalo právo, nikoliv nárok)
 - Pohledávky ze sázky, hry a losu (§ 2874 s výjimkou dle § 2883); pohledávky ze zápůjčky či úvěru poskytnuté vědomě na nevymahatelnou sázku, hru nebo los (§ 2878)
 - Úroky podle § 1805
 - Plnění podle § 2998
 - Dohoda o nevymahatelnosti práva?

Subjekty a jejich pluralita

Kritéria třídění společných závazků

- **Dle strany závazku**
 - **Aktivní** společné závazky (mnohost na straně věřitelské)
 - **Pasivní** společné závazky (mnohost na straně dlužnické)
 - Na obou stranách
- **Dle způsobu vyjádření podílu na celém dluhu či pohledávce vůči protistraně**
 - **Dílčí**
 - **Solidární**
- **Dle charakteru (povahy) plnění**
 - **Dílné** (s plněním **dělitelným**)
 - **Nedílné** (s plněním **nedělitelným**)
 - Plnění **solidárně nedílné**
 - Plnění **nerozlučné**

Blíže k charakteru (povaze) plnění

- **Plnění dělitelné:** lze plnit postupně, aniž by došlo ke znehodnocení plnění (zaplacení peněžní částky, dodání určitého množství věcí určených podle druhu apod.)
- **Plnění nedělitelné:** nelze plnit postupně (dodání fyzicky nedělitelné věci, povinnost nekonání apod.)
 - Plnění **solidárně nedílné** – je možné je uskutečnit pouze najednou (vcelku), avšak může je uskutečnit samostatně kterýkoli ze spoludlužníků, resp. může být uskutečněno vůči kterémukoli z více spoluvěřitelů
 - Plnění **nerozlučné** – je možné je uskutečnit pouze všemi spoludlužníky společně, resp. pouze vůči všem spoluvěřitelům společně

Nedělitelné plnění – přehled úpravy

- Pasivní závazky s plněním
 - Solidárně nedílným (§ 1869)
 - Nerozlučným (§ 1869)
- **Aktivní závazky s plněním**
 - Solidárně nedílným (§ 1870)
 - Nerozlučným (výslovně neupraveno)

Pasivní závazky s nedělitelným plněním (§ 1869)

- Solidárně nedílné
 - Věřitel může požadovat plnění na kterémkoliv z několika spoludlužníků (např. dodání konkrétní individualizované věci)
 - Jde tedy **vždy o závazky solidární**
- Nerozlučné
 - Z povahy závazku plyne, že dluh může být splněn jen společnou činností všech spoludlužníků (např. vystoupení smyčcového kvartetu)
 - Nelze tedy žádat plnění pouze po některém ze spoludlužníků

Aktivní závazky s nedělitelným plněním (§ 1870)

- Solidárně nedílné
 - Dlužník není povinen plnit některému z věřitelů, ledaže ten mu dá přiměřenou jistotu (k jistotě srov. § 2012 an.), nebo dohodnou-li se na tom všichni věřitelé; jinak se aplikuje § 1953 odst. 1 (např. koupě věci dvěma osobami)
 - Oprávnění dlužníka plnit jen jednomu ze spoluvěřitelů (?)
 - Vnitřní vztah spoluvěřitelů – vypořádání podle poměrů X nic (vyvratitelná domněnka)
- Nerozlučné
 - Výslovně neupraveno
 - Lze splnit pouze všem věřitelům společně (např. společní oprávnění z předkupního práva)

Dělitelné plnění – přehled úpravy

- Dílčí dluhy a dílčí pohledávky (§ 1871)
- Pasivní (dlužnická) solidarita (§ 1872-1876)
- Aktivní (věřitelská) solidarita (§ 1877-1878)

Obsah závazků a ochrana slabší strany

- účinky a obsah závazků
- slabší strana
- případy ochrany slabší strany
 - zneužití hospodářské závislosti
 - adhezní smlouvy
 - lichva
 - neúměrné zkrácení
 - úroky

Ochrana spotřebitele

- pojem spotřebitele a podnikatele
- informační povinnosti (§ 1811)
- Nepřiměřená ujednání (§ 1813)
- Smlouvy uzavírané distančním způsobem
- Smlouvy uzavírané mimo obchodní prostory
- Smlouvy o finanční službě (§ 1841 an.)
- Timesharing

- Prostředky ochrany spotřebitele

- Srov. též např. i prodej zboží v obchodě (prodej zboží spotřebiteli)

Zajištění a utvrzení dluhu

Zajištění X utvrzení dluhu

- Funkce utvrzovacích institutů => nejde o zajištění dluhu, ale o posílení postavení věřitele jiným způsobem
- Tradiční utvrzovací instituty (§ 2010 odst. 1 věta druhá): Utvrdit lze dluh **ujednáním smluvní pokuty nebo uznáním dluhu**

Tradiční zajišťovací instituty

Osobní

Ručení (§ 2018 an.)

Finanční záruka (§ 2029 an.)

Dohoda o srážkách ze mzdy (§ 2045 an.)

Zajišťovací směnka

Věcné

Zástavní právo (§ 1309 an.)

Zadržovací právo (§ 1395 an.)

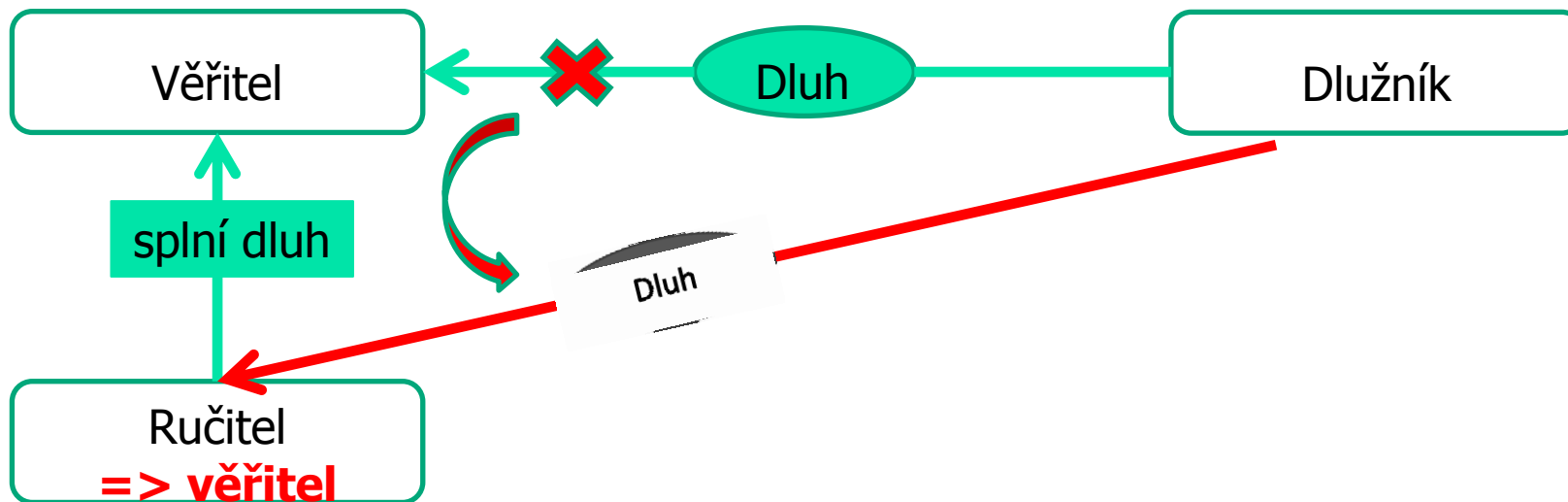
Zajišťovací převod práva (§ 2040 an.)

Finanční zajištění

Splnění zajištěného dluhu

- Ten, kdo poskytl zajištění, může sám splnit zajištěný dluh => i bez souhlasu dlužníka (§ 1937 odst. 1)
- Splněním vstupuje do práv věřitele (§ 1937 odst. 2) => **subrogace, legální cese pohledávky**
- V případě ručení – pozor na § 2024: důsledky neupozornění věřitele

Subrogace dle § 1937 odst. 2

Jistota

- OZ užívá obecný termín **jistota**
 - Nejde o speciální zajišťovací prostředek, ale o obecné označení
- Obecně záleží pouze na dlužníkovi, co a v jaké hodnotě nabídne jako jistotu
- Ustanovení o jistotě:
 1. upřesnění toho, co znamená požadavek poskytnout jistotu - § 2012 - 2014
 2. obecná úprava pro zajištění (spíše systematicky náleží před § 2012) - § 2015 - 2017

Jednotlivé instituty zajištění vyučované v rámci závazkového práva

- Ručení
- Finanční záruka
- Zajišťovací převod práva
- Dohoda o srážkách ze mzdy

Utvrzení dluhu

- Utvrzení X zajištění
- Funkce utvrzovacích institutů => nejde o zajištění dluhu, ale o posílení postavení věřitele jiným způsobem
- Tradiční utvrzovací instituty (§ 2010 odst. 1 věta druhá): Utvrdit lze dluh **ujednáním smluvní pokuty nebo uznáním dluhu**
- Nespecifické utvrzovací instituty
 - např. doložka přímé vykonatelnosti
 - prodloužení promlčecí lhůty atd.

Změny závazků

Typy změn obecně

- V obligaci může docházet po dobu jejího trvání k různým změnám
- Změna v **osobě**
 - **Věřitele**
 - **Dlužníka**
- Změna v **obsahu**
 - Změna **práv** (věřitele či dlužníka)
 - Změna **povinností** (věřitele či dlužníka)

Typy změn v osobě

- Změna v osobě věřitele
 - Postoupení pohledávky (§ 1879 an.)
- Změna v osobě dlužníka
 - Převzetí dluhu (§ 1888 an.)
zvláště viz převzetí dluhu při hypotekárním závazku
 - Přistoupení k dluhu (§ 1892)
 - Převzetí majetku (§ 1893 an.)
- Změna strany závazku (tj. všech pohledávek a všech dluhů v závazku)
 - Postoupení smlouvy (§ 1895 an.)

Změn v obsahu závazku

- Základní pravidlo (§ 1901): stranám je na vůli ujednat si změnu svých práv a povinností
 - Plyne již z principu smluvní autonomie; srov. též § 1759, 1790
- OZ výslovně upravuje **dva typy** smluvních změn v obsahu závazku, jejich systematické **zařazení je však problematické** (jejich podstata je jiná)
 - Novace (§ 1902)
 - Narovnání (§ 1903)

Srovnání zákonné systematiky a věcné správnosti

Systematika OZ

- změna v obsahu závazků
 - základní pravidlo (§ 1901)
 - novace (§ 1902)
 - narovnání (§ 1903 an.)

Věcně správná struktura

- změna v obsahu závazku
 - (prostá) změna v obsahu (§ 1901)
- tzv. kumulativní novace (§ 1902 v. 2)
- nahrazení závazku (zánik + vznik nového)
 - privativní novace (§ 1902 věta první)
 - narovnání (§ 1903 an.)

Novace obecně

- Terminologie – OZ používá pouze pojem „novace“(obnova) (§ 1902)
- 2 typy novace
 - „**Privativní**“ (zřejmě § 1902 věta první) – zrušení dosavadního závazku za současného založení závazku nového – nejde tedy o změnu závazku, nýbrž o jeho **zrušení!** (formulace pravidla je však problematická)
 - „**Kumulativní**“: **ale ten se chápe ve dvou významech!**
 - kumulace **závazků**, které směřují ke stejnému hospodářskému výsledku – vedle původního závazku přistupuje nový (ze samostatného právního důvodu), přičemž zánikem jednoho dochází k zániku druhého (závazek z kupní smlouvy X závazek ze zajišťovací směnky) - (zřejmě § 1902 věta druhá)
 - kumulace **právních důvodů** v rámci jednoho závazku (nevýstižné, ale dnes převažující terminologie) – vůle stran nesměřuje ke zrušení stávajícího a založení nového závazku, nýbrž spočívá v pouhém doplnění stávajícího závazku o některá vedlejší práva či povinnosti, resp. ve změně dosavadních práv a povinností – tedy **prostá změna obsahu** obligace (§ 1901)

Osnova

- Obecně k zániku závazku
- Obecně ke splnění
- Synallagma
- Subjekty splnění
- Vadné plnění
- Způsob plnění
- Částečné plnění
- Poukázka
- Doklady o dluhu a o splnění
- Náhradní splnění
- Místo plnění
- Čas plnění

Způsoby zániku závazku

- Zánik dluhu X zánik závazku
Zaniká celý závazek, tedy i dluh druhé strany
- Třídění z hlediska uspokojení věřitele
S uspokojením věřitele X bez uspokojení věřitele
- Třídění dle podílu subjektů na zániku závazku
 - zánik jednostranným právním jednáním,
dvoustranným či jinak než právním jednáním
- Použitelnost i na jiná práva než obligace (§ 11)

Systematika právní úpravy zániku závazku

- Splnění (§ 1908-1980)
- Jiné způsoby zániku závazků
 - Dohoda (§ 1981)
 - Započtení (§ 1982-1991)
 - Odstupné (§ 1992)
 - Splynutí (§ 1993-1994)
 - Prominutí dluhu (§ 1995-1997)
 - Výpověď (§ 1998-1999)
 - Zrušení závazku soudem (§ 2000)
 - Odstoupení od smlouvy (§ 2001-2005)
 - Následná nemožnost plnění (§ 2006-2008)
 - Smrt dlužníka nebo věřitele (§ 2009)

Obecně ke splnění

- Splnění (soluce) = vykonání toho, k čemu je dlužník povinen
- Splnění X plnění
- Význam zjištění obsahu povinnosti (dluhu, resp. Pohledávky)
 - Závazek směřuje k činnosti
 - Závazek směřuje k výsledku činnosti
- Někdy je toto posouzení obtížnější
 - Příklad: zprostředkování (§ 2445 odst. 1): „Smlouvou o zprostředkování se zprostředkovatel zavazuje, že zájemci zprostředkuje uzavření určité smlouvy s třetí osobou, a zájemce se zavazuje zaplatit zprostředkovateli provizi.“
 - Od splnění povinnosti je třeba odlišovat vznik (splatnost) práva na provizi

- Právní následek splnění
 - Zánik dluhu: § 1908
 - plnění prostřednictvím směnky apod.

- Jakou povahu má splnění?
 - Právní jednání nebo faktická činnost?
 - Soluční smlouva?
 - Srov. Eliáš a kol. Velký akademický komentář k OZ, II. svazek, s. 1609 – 1618

- V OZ je vyjádřena zásadní nezávislost jednotlivých závazků vzniklých z různých právních důvodů (§ 1913)

Synallagma (§ 1911 – 1903)

- Synallagma = závazek, v němž jsou strany obousměrně zavázány ke vzájemným plněním (věřitel je zároveň dlužníkem), která jsou v rámci dané transakce funkčně a hodnotově propojena takovým způsobem, že mají charakter protiplnění („něco za něco“)
- Strany jsou oprávněny tuto vzájemnost reálně vyžadovat
 - To platí i v případě, následného vypořádání pro případ neplatné nebo zrušené smlouvy (§ 2993)
- Genetické synallagma
- Funkcionální synallagma

- Pravidlo pro případ, že si strany mají plnit zároveň – „z ruky do ruky“ (§ 1911)
 - Srov. též např. § 2079 odst. 2
 - Tzv. námitka nesplnění smlouvy

- Pravidlo pro případ, že jedna strana má plnit napřed (§ 1912)
 - Tzv. námitka nejistoty protiplnění (Unsicherheitseinrede)

Subjekty splnění

1. Poskytovatel plnění

1. Plnění poskytuje dlužník

2. Plnění poskytuje třetí osoba

- Věřitel **musí** přijmout
 - Od ručitele či jiné osoby zajišťující dluh (§ 1937)
 - Od povinného z relativně neúčinného jednání (§ 597)
 - Od jakékoliv třetí osoby se souhlasem dlužníka (§ 1936)

Např. plní-li dlužník z vlastní vůle prostřednictvím jiné osoby, odpovídá tak, jako by plnil sám (§ 1935)
- Věřitel **může** přijmout
 - Plnění může věřiteli poskytnout namísto dlužníka i jiná než výše uvedená osoba => kdokoli (§ 1936)
 - Proti vůli dlužníka?

- **Následky poskytnutí plnění třetí osobou:**
 - Poskytl zajišťovatel: subrogace (1937 odst. 2)
 - Poskytla jiná osoba (zejména, kde má věřitel povinnost přijmout plnění): právo na postoupení pohledávky (§ 1936 odst. 2)
 - Nedojde-li k subrogaci nebo cesi: BO nebo nepřikázané jednání
 - Přednostní postavení původního věřitele (§ 1938 odst. 2)

2. Příjemce plnění

- Plní se věřiteli
- Jiný příjemce plnění než věřitel:
 - Každý kdo předloží věřitelovo potvrzení o splnění dluhu nebo kvitanci (§ 1951)
 - Postupitel (§ 1882 odst. 1)
 - Poukazník (§ 1947)

Jaké má být plnění?

- Plnění má být **řádné** – co to znamená?
 - Bez vad
 - Stanoveným způsobem
 - V místě plnění
- Nikoli řádné plnění: věřitel je může odmítnout (§ 1910)
 - neocitá se v prodlení
 - smlouva nebo zákon (např. § 2628) mohou stanovit
- Plnění má být **včasné** (§ 1958 an.)
 - Jinak: (zásadně) prodlení dlužníka

Odpovědnost za vady

- Odpovědnost za vady zakládá **vadné plnění**
- Odpovědnost za vady X záruka za jakost
 - Záruka za jakost:
 - jen smluvní povaha (převzatá záruka, § 1919) nebo i zákonná záruka?
 - Sporné: § 2165 an. (bude novelizováno)
- Zásadně jen v případě úplného plnění
 - Avšak srov. např. 2065

- Věřitel není (zásadně) povinen vadné plnění přijmout; přijme-li však, je splněno.
 - Má však práva z odpovědnosti za vady (§ 1914 odst. 2)
- Odpovědnost za vady nevyžaduje zavinění, nevylučují ji ani důvody v § 2913 odst. 2 (ty vylučují jen NŠ)
- Dispozitivní (avšak ochrana spotřebitele)
 - Vzdání se předem: § 1916 odst. 2, § 2898 analog.
- Vztah k odpovědnosti za škodu (§ 1925)

Vada

- Plnění vadné, pokud nemá vlastnosti, jaké mít má.
- Jaké má mít plnění vlastnosti (§ 1914, 1916)?
 - Vymíněné
 - Stanovené právními předpisy
 - není-li ujednáno jinak: střední jakost (§ 1915)
 - Způsobilé ke smluvenému účelu
 - typický účel při druhově určeném předmětu plnění (§ 1929)
 - Obvyklé
 - Nabytí od neoprávněného (§ 1916 odst. 1 písm. d)?
 - Zvláštní úpravy mohou rozšiřovat (§ 2161)

- Rozhodná doba
 - Vada musí existovat v rozhodné době (v době plnění) X může se projevit později
 - Zvláštní úpravy mohou stanovit jiný okamžik (např. přechod nebezpečí škody na věci; např. při prodlení věřitele - § 1976)
 - X záruka za jakost

Druhy vad

- Odstranitelné a neodstranitelné
- Zjevné a skryté
- Vědomé a nevědomé
- Podstatné a nepodstatné
- Faktické a právní

Kdy vada nevede ke vzniku práv z vad?

- Způsobitou vadou je jakákoli vada (s níže uvedenými výjimkami)
- Nápadná a zřejmá (zjevná) faktická vada při uzavírání smlouvy (§ 1917)
 - X vada zjistitelná při běžné prohlídce (§ 1921)
- Zjevná právní vada (§ 1920 odst. 2)
- Přenechání věci jak stojí a leží – úhrnkem (§ 1918)

Vytknutí vady (reklamace)

- Vady je třeba vždy reklamovat, vytknout je (§ 1921), a to ve stanovených lhůtách
 - Vytknutí vady (oznámení existence vady) ≠ uplatnění práva z vad (např. sleva)
- Reklamační lhůta (obecná úprav: § 1921):
 - Subjektivní: bez zbytečného odkladu
 - Tak i záruka za jakost
 - Objektivní: šest měsíců od převzetí
 - Záruka za jakost: v záruční době
- Následek opožděné reklamace
 - Nikoliv zánik práv z vad, ale možnost námítky a jejich nepřiznání v soudním řízení X vědomé vady (§ 1921 odst. 3)
- Následek včasné reklamace - § 1922 (např. stavení lhůt)
- I uplatnění práv z vad vyžaduje dodržení lhůt
 - obecné promlčecí, alternativní závazek s právem volby věřitele
 - KS: § 2106 odst. 2

Práva z vadného plnění – systém právní úpravy

- Obecná úprava (§ 1914-1925)
- Speciální úprava (přednostní)
 - Kupní smlouva (§ 2099-2117)
 - Prodej zboží v obchodě (§ 2161-2174)
 - Smlouva o dílo (§ 2605, § 2615-2619)
 - Stavební dílo (§ 2628-2630)
 - V rámci díla se z velké části aplikuje i úprava platná pro kupní smlouvu (viz odkaz v § 2615 odst. 2)
 - Zájezd (§ 2537-2540)

Obecná typologie práv z vadného plnění

- Práva se liší podle povahy a důsledků vady (§ 1923):
 - Fyzické napravení vady (oprava, dodání chybějícího množství)
 - Peněžitá kompenzace vady (sleva z ceny)
 - Zrušení celé transakce jednostranným zrušením závazku *ex tunc*
- Právo na náhradu nákladů (§ 1924)
- Vztah k odpovědnosti za škodu - § 1925

Záruka za jakost (§ 1919)

- Zvláštní projev obecné garance: zcizitel garantuje určité vlastnosti předmětu plnění i pro dobu po splnění (v záruční době)
- Právní důvod záruky:
 - smlouva,
 - jednostranné prohlášení,
 - uvedení doby použitelnosti nebo trvanlivosti
- Délka záruky je určena záruční dobou: je objektivní lhůtou pro vytknutí vady (§ 1921 odst. 2); viz výše

Způsob plnění – alternativní závazky (§ 1926-1928)

- **Alternativní závazek** = předmět plnění je určen nejen smlouvou, ale i posléze provedenou volbou
- Kdo má právo volby?
 - Východisko – volba náleží dlužníkovi
- Není-li volba provedena včas, přechází právo volby na druhou stranu
 - Dokdy má být volba provedena?
 - má-li právo volby věřitel (§ 1926 I 2)
 - má-li právo volby dlužník?
- Jednou provedenou volbu nelze měnit (§ 1926 odst. 3)
- Nelze odlišně volit způsob pro části dluhu (§ 1927 odst. 1)
- Nemožnost jedné možnosti (§ 1927 odst. 2):
 - Omezení na ostatní
 - Způsobil ten, kdo neměl právo volby: možnost druhé strany odstoupit

- **Alternativa facultas** = určité plnění má charakter plnění primárního, nicméně dlužník se může zprostit své povinnosti i poskytnutím plnění jiného, které je věřitel povinen přijmout, nemůže je však od dlužníka požadovat
- Existují i další konstrukce, např. § 2951 (zde: změna závazku)
- POZOR! druhově určený předmět plnění (§ 1929) není alternativním závazkem!

- **Dání ke splnění (datio in solutum)**

Částečné plnění (§ 1930)

- Východisko – částečné plnění představuje zátěž pro věřitele, proto **se dluh plní zásadně vcelku**
- Ale: Existuje **povinnost přijmout částečné plnění** i přesto, že to nebylo ujednáno (ale nic to nemění na tom, že dlužník porušuje smlouvu)
- Přijetím části plnění dluh v této části zanikne splněním

Plnění ve splátkách (§ 1931)

- Příklad postupného dílčího plnění
 - X opětuující se plnění (např. nájemné)
- Výše i doba jednotlivých splátek je dopředu stanovena (smlouva, soudní rozhodnutí)
- Ohledně každé ze splátek je třeba samostatně posuzovat splatnost, případné prodlení a promlčení
- Ztráta výhody splátek (ztráta lhůt) – je nutné ujednat
 - Časové omezení: nejpozději do splatnosti nejbližší příští splátky

Přiřazení plnění (§ 1932-1933)

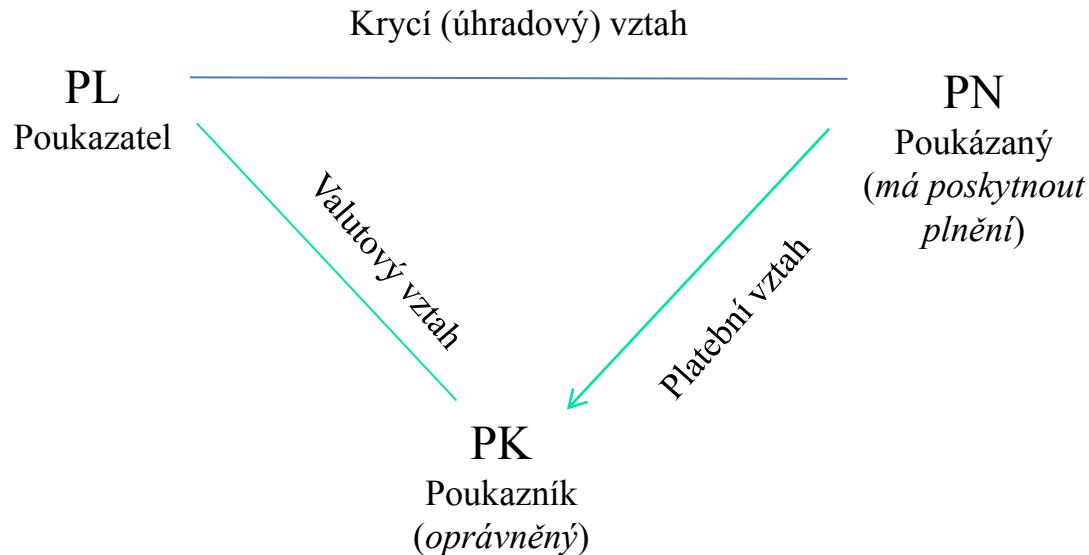
- Situace: dlužník dluží z jednoho či více závazků více plnění stejného druhu (prakticky nejčastější u peněžitých plnění) a dlužník poskytne plnění, které nepostačí na úhradu všech dluhů. Na co se má plnění započítat?
- Dlužník může určit, jaký dluh chce plnit
 - Někdy s zákon spojuje důsledky pro další dluhy (např. § 1932 odst. 2: úročení).
- Neurčí-li, nejde o neurčité právní jednání, nýbrž zákon stanoví podpůrná pravidla:
 - § 1932: Dluh + příslušenství (úroky, náklady spojené s uplatněním)
 - Návrh novely, je-li dlužník spotřebitelem
 - § 1933: více samostatných dluhů
 - Dluh, kde byl dlužník upomenut
 - Dluh, který je nejméně zajištěný (pb.: utvrzení dluhu?)
 - - podpůrně: dluh nejdříve splatný

Poukázka (§ 1939-1948)

- Podstata poukázky => oprávnění poukazníka (asignatáře) ze strany poukazatele (asignanta) vybrat vlastním jménem plnění u poukázaného (asignáta)
- V rámci poukázky vznikají tyto tři poměry
 - Valutový poměr
 - Úhradový poměr
 - Platební poměr
- (A dluží B-ovi) + (C dluží A-ovi) => (A zmocní B, ať vybere u C) + (A přikáže C-ovi, aby plnil B-ovi)

Struktura poukázky

- $(PN \text{ dluží PL}) + (PL \text{ dluží PK}) \Rightarrow (PL \text{ zmocní PK, ať vybere u PN}) + (PL \text{ přikáže PN, aby plnil PK})$

- Přijetí poukázky ze strany PN
 - Do té doby nemá PK vůči PN přímé právo
 - Do té doby může PL poukázku odvolat
 - Zda to má účinky vůči PK závisí na jeho vztahu k PL
 - PN po přijetí nemůže vůči PK uplatnit námitky, které má vůči PL (§ 1943): abstrakce od krycího vztahu
- Nástroj k plnění existujících dluhů (§ 1944 odst. 1)
 - Povinnost PN plnit PK (do přijetí povinnost vůči PL)
 - Povinnost PK vyzvat PN (PN jako pomocník při plnění PL)

Kvitance (§ 1949 an.)

- Potvrzení o splnění dluhu – důkazní funkce, běžná soukromá listina
- Povinnost vydat kvitanci vzniká na žádost dlužníka
- Náležitosti kvitance (§ 1949 I 2)
- Právní domněnka spojená s kvitancí – jistina a příslušenství (§ 1949 odst. 1)
- Právní domněnka splnění dříve splatných dluhů (§ 1950)
- Pozor na konkludentní prominutí dluhu (§ 1995 odst. 2)
 - Účinky:
 - Jen faktické vrácení: zánik?
 - Vyvratitelná domněnka (srov. § 1952 odst. 2)?
 - Přítomnost vůle vrátit trvale (nikoli např. jen za účelem doplnění atd.)?

Dlužní úpis (§ 1952)

- OZ zde chrání dlužníka před budoucím nekalým jednáním věřitele
- Co je dlužní úpis? => prohlášení o uznání dluhu nebo jakékoli jiné dlužníkově prohlášení, ze kterého je patrné, že je zavázán k určitému dluhu
- Pokud dlužník splní => věřitel mu musí dlužní úpis vydat => ochrana dlužníka
- Poskytne-li dlužník částečné plnění => věřitel to musí na dlužní úpis vyznačit
- S vrácením dlužního úpisu bez kvitance je spojena vyvratitelná právní domněnka splnění dluhu (§ 1952 odst. 2) X § 1995 odst. 2 (?)

Náhradní splnění: soluční úschova (§ 1953)

- Tzv. soluční úschova: následkem je zánik závazku
 - Procesní úprava (§ 289 an. ZŘS)
 - X notářská úschova (§ 2253)

- Důvody:
 - Věřitel jen neznámý
 - Věřitel je nepřítomný
 - Věřitel odmítl bezdůvodně přijmout plnění
 - Dlužník je bez své viny v nejistotě, kdo je věřitelem
 - Jiné důležité důvody na straně věřitele (např. nevydání kvitance)

- Dluhy způsobilé k náhradnímu splnění
 - § 290 ZŘS: U soudu lze složit do úschovy peníze, cenné papíry a jiné movité věci hodící se k úschově za účelem splnění závazku.

Místo plnění – splniště (§ 1954 an.)

- Pokud je určité místo plnění sjednáno či stanoveno, nemůže být věřitel nucen, aby plnění přijal v jiném místě, stejně jako dlužník nemůže být nucen, aby plnění v jiném místě poskytl (§ 1910)
- Jak se určuje místo plnění?
 - Smlouva
 - Povaha závazku
 - Účel plnění
- Podoby místa plnění
 - Odnosný dluh
 - Donosný dluh
 - Zasílatelský dluh (srov. § 2090, 2123)

- Podpurné určení splniště (§ 1955)
 - Nepěněžitý dluh: odnosný dluh
 - Peněžitý dluh: donosný dluh (připsáním na účet, případně vyplacením v hotovosti, není připsán na účet a plněn poštovním poukazem, § 1957)
- Změna bydliště či sídla jedné ze stran v průběhu trvání závazku, je-li splniště určeno odkazem na toto bydliště či sídlo
 - § 1956

Čas plnění (§ 1958 an.)

- Důležité pojmy
 - **Doba splatnosti** (doba, v níž je povinen dlužník splnit svůj dluh, aniž by se dostal do prodlení)
 - **Splnitelný dluh** (dluh, který je dlužník oprávněn splnit)
 - **Splatný dluh** (dluh, který je dlužník povinen plnit a věřitel má právo domáhat se splnění dluhu)
- Doba plnění určena (§ 1961, 1962)
 - ve prospěch dlužníka,
 - ve prospěch věřitele,
 - ve prospěch obou (podpůrné pravidlo)
- Význam: např. pro počátek běhu promlčecí lhůty, možnost započtení, vznik prodlení, zánik závazku u fixních závazků

Splatnost

- Stanovená splatnost:
 - Smlouva
 - Zvláštní zákonná úprava
- Jinak: podpůrná úprava § 1958 odst. 2: věřitel může ihned + dlužník bez zbytečného odkladu má plnit
- X určení času plnění ponechané na dlužníkovi (§ 1960)
- Nároky založené procesněprávními úkony: zde splatnost vychází z pariční lhůty
- Určení, zda jde o dobu nebo lhůtu (tj. § 607)
 - otázka výkladu projevu vůle
 - X NS 20 Cdo 4788/2017 (doba)
- Dnem následujícím po splatnosti se dlužník dostává do **prodlení**.

Splatnost ceny v obchodních transakcích (§ 1963)

- Implementace směrnice 2011/7/EU o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích
- Regulace úplatných vztahů mezi podnikateli navzájem anebo mezi podnikateli a orgány veřejné moci, reguluje se jen splatnost ceny
- Stanovena podpůrná splatnost ceny
- Limity smluvní úpravy
- Obrana věřitele (§ 1964) => dovolání se neúčinnosti ujednání o času plnění v rozporu s § 1963
- Pravidlem v § 1963 není dotčeno právo smluvních stran ujednat si plnění ve formě splátek (§ 1966)

Děkuji za pozornost